

I. ΟΙ ΦΑΣΕΙΣ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Η συνθήκη του Μάαστριχ, η οποία υπεγράφη το 1992, προσδιόρισε τρία στάδια προκειμένου να επιτευχθεί η νομισματική ένωση. Το πρώτο στάδιο είχε ήδη ξεκινήσει από το 1990 με την κατάργηση όλων των περιορισμών που αφορούσαν στην ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων. Το δεύτερο στάδιο ξεκίνησε την 1 Ιανουαρίου 1994, με την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος(ENI). Το ENI είχε ως κύρια επιδίωξη την προετοιμασία του έργου της ΕΚΤ (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα). Τα κράτη – μέλη εντείνουν τις προσπάθειές τους για επίτευξη οικονομικής σύγκλισης με στόχο την εκπλήρωση των κριτηρίων που αναφέρονται στη συνθήκη. Το τρίτο στάδιο της νομισματικής ένωσης ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999. Την ημερομηνία αυτή επισημοποιούνται οι προανακοινωθείσες σταθερές διμερείς συνθήκες ισοτιμίας των νομισμάτων των κρατών μελών που θα συμμετάσχουν στη Νομισματική Ένωση και το 1 ECU αντικαθίσταται με 1 ΕΥΡΩ. Συμφώνως με την Συνθήκη του Μάαστριχ οι συναλλαγματικές ισοτιμίες των συμμετεχόντων κρατών "κλειδώθηκαν" οριστικώς και αμετακλήτως ως προς το Ευρώ, η νομισματική πολιτική θα διευθύνεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα(ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την ταχεία εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος. Η συνθήκη του Μάαστριχ, όμως, δεν προσδιορίζει το πως και πότε το ενιαίο νόμισμα θα εισαχθεί. Τον Δεκέμβριο του 1995 συνεκλήθη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και απεφάσισε τον χρονοπρογραμματισμό όπως επίσης και το όνομα του ενιαίου νομίσματος, που λέγεται ΕΥΡΩ. Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος περιλαμβάνει τρεις φάσεις. Η Φάση Α άρχισε νωρίς το 1998 με την απόφαση σχετικά με τις χώρες που ικανοποιούν τα κριτήρια σύγκλισης για να ενταχθούν στην ζώνη του Ευρώ. Η Φάση Β ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999, όπως προβλέπεται από την Συνθήκη και είναι η έναρξη του τρίτου σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης(ΟΝΕ). Η Φάση Γ ξεκινά την 1η Ιανουαρίου 2002 και θα διαρκέσει έξι(6) μήνες το μέγιστο. Κατά την διάρκεια της Φάσης Γ, θα κυκλοφορήσουν σε φυσική μορφή τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα σε Ευρώ με ταυτόχρονη απόσυρση των εθνικών νομισμάτων. Μετά το πέρας του εξαμήνου τα εθνικά νομίσματα θα πάψουν να αποτελούν νόμιμο χρήμα της χώρας.

Φάση Α : οι συμμετέχοντες στην ΟΝΕ

Η μετάβαση στο καθεστώς του ενιαίου νομίσματος έχει ως αφετηρία την 1η Ιανουαρίου 1999, ημερομηνία έναρξης του τρίτου σταδίου της ΟΝΕ. Πριν από αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, σε επίπεδο αρχηγών κυβερνήσεων, επιβεβαίωσε την συμμετοχή στην ζώνη του Ευρώ εκείνων των χωρών που ικανοποιούν τις απαραίτητες συνθήκες για την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, όπως αυτές καταγράφονται στην Συνθήκη του Μάαστριχ. Οι συνθήκες αυτές περιλαμβάνουν :

1. Την ανεξαρτησία των Κεντρικών Τραπεζών κάθε χώρας ξεχωριστά
2. Την επίτευξη και διατήρηση ενός υψηλού επιπέδου σύγκλισης των οικονομιών.

Για το τελευταίο η Συνθήκη του Μάαστριχ εξειδικεύει τα τέσσερα(4) λεγόμενα κριτήρια σύγκλισης :

- Σταθερότητα τιμών
- Συγκράτηση των δημοσιονομικών μεγεθών
- Συμμετοχή στο μηχανισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών(ERM)
- Το επίπεδο των μακροχρονίων επιτοκίων.

Η απόφαση, για τις χώρες που ήδη κλείδωσαν τις ισοτιμίες τους με το Ευρώ, ελήφθη με βάση τις αποδόσεις των οικονομιών τους για το έτος 1997.

Από την στιγμή που απεφασίσθησαν οι χώρες που θα συμμετάσχουν στην πρώτη ζώνη του Ευρώ, οι ηγέτες των κρατών αυτών διόρισαν και τα στελέχη που θα απαρτίζουν το διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Η ΕΚΤ έπρεπε να εγκαθιδρυθεί εγκαίρως ώστε να είναι έτοιμη από την 1η Ιανουαρίου 1999 να δίνει τις απαραίτητες οδηγίες για την χάραξη της απαιτούμενης νομισματικής πολιτικής. Επίσης έχει αρχίσει και η παραγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε Ευρώ. Επιπροσθέτως έχει ήδη συνταχθεί και η αναγκαία νομοθεσία για την δυνατότητα άσκησης νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ.

Φάση Β : η έναρξη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης

Από την 1η Ιανουαρίου 1999 έχει ήδη αρχίσει το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ. Χαρακτηρίζεται από την οριστική και αμετάκλητη σταθερότητα των ισοτιμιών των συμμετεχόντων κρατών έναντι του Ευρώ, και το Ευρώ καθίσταται επίσημο νόμισμα δε λογιστική μορφή για τις χώρες αυτές. Παράλληλα το Ευρώ έχει ήδη αντικαταστήσει το ECU σε αναλογία 1:1. Η ΕΚΤ έχει ξεκινήσει τον σχεδιασμό της απαιτούμενης νομισματικής πολιτικής, ενώ οι εθνικές κεντρικές τράπεζες μάλλον θα λειτουργούν ως εκτελεστές και ελεγκτές της πολιτικής της ΕΚΤ.

Σε οικονομικούς όρους, η οικονομική και νομισματική ένωση έχει ήδη αρχίσει να υφίσταται, παρόλο που κέρματα και

χαρτονομίσματα θα κυκλοφορήσουν τρία χρόνια αργότερα. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος έχει εξαλειφθεί και θα υπάρχει μία και μοναδική νομισματική πολιτική.

Αν και γνωρίζουμε ότι ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι η κύρια αιτία για τις όποιες διαφορές εμφανίσθηκαν μεταξύ των επιτοκίων των κρατών-μελών στην έναρξη του κλειδώματος των κεντρικών ισοτιμιών, τελικά αυτές οι διαφορές εξανεμίσθηκαν. Οι όποιες διαφορές ενδεχομένως απομείνουν θα οφείλονται σε τεχνικούς παράγοντες, όπως η ρευστότητα της αγοράς και διαφορές που εντοπίζονται στον πιστωτικό κίνδυνο.

Στην παρούσα περίοδο το Ευρώ θα είναι νόμιμο χρήμα σε λογιστική μορφή. Τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα θα είναι εκφρασμένα σε εθνικό νόμισμα. Πληρωμές σε Ευρώ θα είναι δυνατόν να γίνονται μόνο μέσω πιστωτικών καρτών, τραπεζικών εμβασμάτων, επιταγών, ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων κλπ. Οποιαδήποτε νομικά εμπόδια αφορούν στην χρήση του Ευρώ έχουν καταργηθεί και ο οποιοσδήποτε είναι ελεύθερος να χρησιμοποιεί το Ευρώ, χωρίς όμως να υποχρεωμένος γι αυτό. Αυτή είναι η λεγόμενη αρχή "της μη υποχρέωσης μη απαγόρευσης". Τα εθνικά χαρτονομίσματα και κέρματα θα συνεχίσουν να αποτελούν νόμιμο χρήμα εντός των χωρών, μέχρι την ημερομηνία ολοκλήρωσης της απόσυρσης των εθνικών νομισμάτων με ταυτόχρονη αντικατάσταση τους από το Ευρώ.

Το αμετάβλητο των συναλλαγματικών ισοτιμιών και η νομισματική ένωση θα εξασφαλισθούν με διάφορους τρόπους. Αρχικά, η νομισματική πολιτική θα εκφράζεται σε Ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι οι λειτουργίες της νομισματικής πολιτικής μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και των εμπορικών τραπεζών θα υλοποιούνται σε Ευρώ. Η λειτουργία του συστήματος διατραπεζικών πληρωμών TARGET εγγυάται ότι οι διαδικασίες πληρωμών μεταξύ του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και του τραπεζικού συστήματος μπορούν να επιτυγχάνονται γρήγορα και με ασφάλεια. Το TARGET θα λειτουργεί σε Ευρώ. Δεύτερον, οι νέες εκδόσεις των κρατικών ομολόγων θα αποτιμώνται σε Ευρώ. Τρίτον, καθόσον υφίστανται οι διαφορετικές εθνικές νομισματικές μονάδες, αυτές είναι νομικώς ισοδύναμες με το Ευρώ. Τα εθνικά νομίσματα είναι, νόμιμα, μη δεκαδικές υποδιαίρεσεις του Ευρώ.

Φάση Γ: η εισαγωγή των κερμάτων και χαρτονομισμάτων σε Ευρώ.

Το αργότερο την 1η Ιανουαρίου 2002, τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα σε Ευρώ θα αρχίσουν να κυκλοφορούν, παράλληλα με τα αντίστοιχα εθνικά. Κατά την διάρκεια αυτής της φάσης, τα χαρτονομίσματα και κέρματα σε Ευρώ, όπως και τα αντίστοιχα εθνικά, θα έχουν νόμιμη ισχύ και θα γίνονται αποδεκτά και τα δύο είδη ως μέσα συναλλαγών. Τα εθνικά κέρματα και χαρτονομίσματα, σταδιακά, θα αποσύρονται.

Στο τέλος της φάσης Γ, τα εθνικά κέρματα και χαρτονομίσματα θα χάσουν την ισχύ τους ως νόμιμα μέσα συναλλαγών. Αυτό θα ισχύσει από την 1η Ιουλίου 2002. Στην σύνοδο της Μαδρίτης αποφασίσθηκε όπως οι χώρες που το επιθυμούν να μπορούν να σμικρύνουν την παραπάνω περίοδο της φάσης Γ. Η ανάγκη για μείωση της χρονικής περιόδου μπορεί να προκύψει ενδεχομένως από το αυξημένο κόστος που συνεπάγεται η ταυτόχρονη κυκλοφορία δύο νομίμων νομισμάτων. Διότι είναι πέρα από κάθε αμφισβήτηση ότι η ταυτόχρονη κυκλοφορία δύο νομίμων νομισμάτων σημαίνει διπλή διαχείριση μετρητών, διπλή λογιστική παρακολούθηση, διπλή τιμολόγηση κλπ. Δηλ δεν θα έχουμε μόνον επιπρόσθετα έξοδα, αλλά αυξημένη πιθανότητα ηθελημένων και αθέλητων λαθών και παραλείψεων. Πολλές ιδιωτικές επιχειρήσεις και ιδιώτες δεν συμφωνούν με μία τόσο μεγάλη χρονική περίοδο ταυτόχρονης κυκλοφορίας δύο διαφορετικών νομισμάτων. Επομένως, πολλά κράτη - μέλη σκέφτονται εντόνως την πιθανότητα να σμικρύνουν την φάση Γ. Ακόμη και η περίπτωση ενός "legal big bang", όπως ονομάζεται, δηλ η αλλαγή μέσα σε μία νύχτα του νόμιμου χρήματος δεν πρέπει να αποκλεισθεί. Ένα big bang βεβαίως δεν σημαίνει ότι η διοικητική μέριμνα-οργάνωση αλλαγής των μετρητών από το εθνικό νόμισμα σε Ευρώ θα πραγματοποιηθεί μέσα σε μία μέρα, αλλά θα συγκεντρώσει όλη την μεταβατική περίοδο μέσα σε μικρό σχετικά διάστημα χρόνου. Και κάθε αποδοχή του εθνικού νομίσματος μετά την μεταβατική περίοδο, θα γίνεται εθελοντικά και λόγω καλής πίστης από μέρους των τραπεζών, ως παροχή και εξυπηρέτηση προς την πελατεία.

Τέλος Φάσης Γ : εξαφάνιση των εθνικών κερμάτων και χαρτονομισμάτων.

Εξ ορισμού, η φάση Γ τελειώνει από την στιγμή που τα εθνικά κέρματα και χαρτονομίσματα χάνουν την νόμιμη ισχύ τους ως μέσα συναλλαγών, δηλ το αργότερο την 1η Ιουλίου 2002. Στην περίπτωση αυτή η διαδικασία της μεταβατικής περιόδου θα έχει ολοκληρωθεί. Ολόκληρο το οικονομικό σύστημα θα εκφράζεται σε Ευρώ. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι τα εθνικά κέρματα και χαρτονομίσματα θα είναι χωρίς αξία. Θα μπορούν να ανταλλάσσονται χωρίς επιβαρύνσεις από τις κεντρικές τράπεζες για συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Αυτό είναι μια συνήθης πρακτική όταν τα κράτη-μέλη αντικαθιστούν παλιά χαρτονομίσματα με νέα.

κράτη - μέλη που θα ενσωματωθούν στην ONE αργότερα.

Τα κράτη-μέλη που δεν ικανοποιούν τα κριτήρια σύγκλισης για την αποδοχή του ενιαίου νομίσματος, θα ενταχθούν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση στο τελευταίο στάδιο αυτής. Η συνθήκη του Μάαστριχ εξασφαλίζει ότι τουλάχιστον κάθε δυο χρόνια, ή κατόπιν απαίτησης κράτους-μέλους, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα αποφασίζει ποιο κράτος-μέλος που έχει καθυστερήσει την ένταξη του στην ONE, ικανοποιεί τις απαραίτητες προϋπόθεσης ώστε να ενταχθεί σε αυτήν. Αυτό μπορεί να συμβεί πριν το 2002 και δεν μπορεί να αποκλειστεί μια παρόμοια απόφαση να ληφθεί εντός του 1999. Το εάν σε αυτή την περίπτωση αποφασισθεί ότι το εν λόγω κράτος-μέλος θα εισάγει το 2002 χαρτονομίσματα και κέρματα σε Ευρώ, θα εξαρτηθεί από την ακριβή ημερομηνία της λήψης της απόφασης και το στάδιο της προετοιμασίας στο κράτος-μέλος Αυτό.

Η συνοδός του ευρωπαϊκού συμβουλίου στην Μαδρίτη προσδιόρισε μια ξεκάθαρη δομή για την εισαγωγή του Ευρώ. από την συνοδό της Μαδρίτης και μετά, πολλές οικονομικές μονάδες, περισσότερο στον χρηματοοικονομικό τομέα και σε διοικητικό επίπεδο, ξεκίνησαν τις προετοιμασίες.

Τα οφέλη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης θα πραγματοποιούνται βαθμιαία. Μερικά από αυτά θα προκύψουν άμεσα, όπως η εξάλειψη των συναλλαγματικών κινδύνων από 1ης Ιανουαρίου 1999. Κάποια αλλά οφέλη, όπως αυτά που προκύπτουν από την ενοποίηση των συστημάτων πληρωμών, θα χρειασθεί περισσότερος χρόνος για να πραγματοποιηθούν. Επίσης, καθώς ολοένα και περισσότερα κράτη-μέλη θα εισέρχονται στην ΟΝΕ, θα αυξάνονται και τα οφέλη, ακόμη και για τα κράτη-μέλη που εισήλθαν στην ΟΝΕ νωρίτερα από τα αλλά.